

ભોજ પુત્ર સ્તનાસિંહનું ગાયન
રૂપી નાટક.

(તોપેરા.) ૨૩૧૦

જાગ્યો પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શુસિલર.

માહાદેવ રામચંદ્ર.

અમદાવાદ

"આયોદ્ય પ્રેસ"માં છાપ્યું.

સન ૧૮૮૧—કુવત ૧૯૪૧

કીમત ૦-૩-૦ ત્રણ આના.

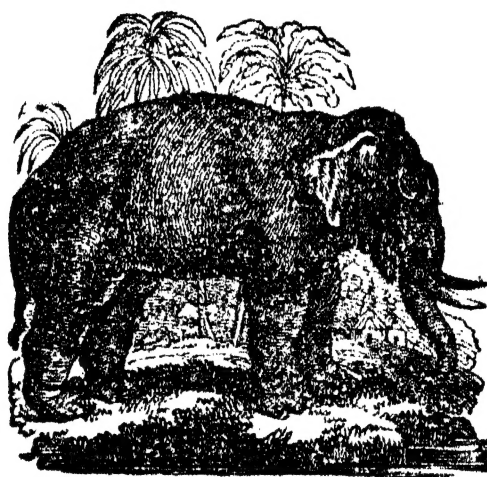
ભોજ પુત્ર રતનાસિંહનું ગાયન
રૂપી નાટક.

(વોપેર)

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પુસ્તકસેલર.

માહાદેવ રામચંદ્ર.

અમદાવાદ

“આયોદ્ય પ્રેસ”માં છાપ્યું.

સન ૧૮૮૫—સંવત ૧૯૪૧

કીમત ૦-૩-૦ ત્રણ આના.

આ પુસ્તકના સર્વ હક રચનાર ખાસેથી પ્રસિદ્ધ કરનારે

લેખને કાયદામુજબ રજીસ્ટર કરાવ્યું છે.

શ્રીગણેશાયેનમોનમઃ

અથ ભોજપુત્ર રતનસિંહનું ગાયનરૂપી નાટક.

પ્રારંભ.

પ્રવેશ ૧લો—અંક ૧લો.

ધનુષ્ઠર સ્તુતિ સ્થળ કામરૂદેશમાં જળધર્સિંહનો મહેલ.

પાત્ર.

સત્યવતી.	રતનસિંહની માતા.
જળધર્સિંહ.....	સત્યવંતીનો ભાઈ.
ડોસી.	એ ગામમાં રહેનાર.
છોકરા.	રતનશીંગના સાથી.

ગાયન.

(રાગ સોરઠી મલાર.)

માધુષ્યનમે મારવા બોલે—એ રાગ.

છે ધનુષ્ઠર અરજ અમારી, છે ધનુષ્ઠર અરજ અમારી;
અરજ અમારી ઉરલેખે તમે ધારી, બ્રીજચંદા ગીરીવરધારીરે. છે ઈ. ૧
હે વ્રજચંદા સુરમુનીવંદા કંદાળન સુખ છંદારે, છે ધનુષ્ઠર ૨
મદમન હરણુ ભરણુ ભુકેરા, ધરણુ ધરમ ધીર ધારીરે. છે ઇ. ૩
પાળક પ્રાણપતી પુરશોત્તમ, તારક આ ભવ ધારીરે. છે ઇ. ૪
નીશદીન કરણુ શરણુ અશરણુનું, હરણુ પાપ સમુદાઈરે. છે ઇ. ૫
આજ અમારી અરજ સુણીને, સુખ કરજે જગરાયરે. છે ઇ. ૬
કાસીચમ કરજોડી ઠહેછે, લાજ રાખો મોરારીરે. છે ઇ. ૭

પ્રવેશ ૧ લો પુરો.

પ્રવેશ ૨ જો.

સ્થળ જળધપુરનો રસ્તો.

પાત્ર.

રતનસિંહ..... જળધસિંહનો ભાણેજ
સત્યવતી..... રતનસિંહની મા.
ડોસી..... પાણી ભરવા જનાર.
છોકરાઓ..... રતનસિંહની સાથે દડો રમનાર.

ગદ્ય—રતનસિંહ જેવું દડાનું દોડુ માર્યું કે તેવું ડોસીને વા-
ગ્યું તેથી તે પડી ગઈ તેના ઘડો પાણી ભરવાનો કુટો ગયો તેથી
તે બોલી ક્રોધમાં.

ગાયન.

(રાગ સીતાજના મહીનાનો.)

મારા ફેયા નયાપા અહીં રમવાને ક્યાંથી આવીઓ,
મુને મારી દડો આવાર ઘડો ફોડાવીઓ. ૧
મુને વરધપણે ન ખમાય ઠેસપણુ પગ વીશે.
વાગ્યો દડો જે કેડ મોજર વસે હવે શી થશે. ૨
હાય રમવા તણી મન હોંસ મરોને બારણે,
આનો દીસેછે મધ્ય જગર શું રમવા કારણે. ૩

ગદ્ય—જેવું સાંભળી કુંવરે ડોસીને ગેડી ઉગામી મારવાને
ગયો કે તેને પોતાના સોખ્તીએ વારી રાખ્યો.

[શાહાબદા એક વામ પેશાતો હે નાદાન-એ રાગ.]

કુંવર—મુકો મને આ સમે કે મારીશ તમને આજ.

શામાટે બોલી એ ડોસી લોપી મારી લાજ.

કેહેનારી એ કોણ મુને વચને આણે ઠામ.

જઈ સંભળાવી માતને પછી કઈ મહા સંગ્રામ.

ગદ્ય—એમ કહીને પોતે ત્યાંથી ચાલ્યો, તે પોતાની માની
પાસે ગયો.

પ્રવેશ ૨ જો પુરો.

પ્રવેશ ૩જો પ્રારંભ.—અંક ૧ લો.

સ્થળ સત્યવંતીના મહેલ.

પાત્ર.

રતનસિંહ..... સત્યવંતીનો પુત્ર.

સત્યવંતી. .... જળધસિંહની દીકરી.

જળધસિંહ. .... તે નગરનો રાજા.

ગદ્ય—રતનસિંહ રૂદન કરતો જાય છે ને કેતો જાય છે, પોતાની માતાને.

(સીતાજીના મહીનાની દેશી.)

મુને સાચું કહો મોરી માતા પીતા મારો કોણ છે,
નહીંતો નકી જાણો જીવ સાચ આ જીવની હાણુ છે. ૧

મુને વરસ થયાં દશબાર, પીતાને દીદા નહીં.

હજી રહું છું મામાને ઘેર શું કારણુ એ સદી. ૨

તમો જતાવો ગામને નામ વેહેલાં મારી માતજી,

નહીંતો એક ઘડીની માંહે થશે કિતપાતજી. ૩

સત્યવંતી—બેટા ઓચિંતાનું આજ તુંને કેમ સાંભર્યું,

કેમ નેત્રે ભરેછે નીર, કહેને મુજને ખરું. ૪

નવ રોશો ઓ મારા લાલ, લાડીલા આ સમે,

રહે છાનો કરીશું સરવે બેટા તુજને જે ગમે. ૫

ગદ્ય—એટલામાં જળધસિંહ આવે છે, તે પોતાના ભાણેજને રોતો બોધતે કહે છે.

પોતાની દીકરાને.— ગાયનમાં.

(સુણુરે કાલે દેવરે તુમ સુણો)—એ રાગ.

કેમ રડેછે ભાણીઓ તું કહેને બેટા વાણુ,

માગે જે એ મુખથી તે આપોને નીરવાંણુ.

ખડીગદ્ય. રતનસિંહ—દાદાજી મુને મેહું દીધું ડાસીએ આ વાર
માટે માઈ કે મર એ કોણુ મને કહેનાર.

(જતું શીંગલદીપમે)—

એ રાગ.

જળધસિંહ—કોણ ડોસી કહેને આજે ખેંચુ એની ખાલ,
 ઘર બતાવા કારણે તું મારી સાથે ચાલ;
 વચન એવું શું કહ્યુંજે કોપ ચડ્યો તુજ અંગ,
 કહો તે મુને આ સમે મનમાં આણુંને ઉમંગ.

(ધરમે રાજ્યાકે તુ પરીઓકી)—એ રાગ.

રતનસિંહ—ન બાપા કહીને મુને દીધીએને ગાળ,
 દોઢા વાગ્યો એટલામાં મુક્યું એવું આળ.

(તુ આવરત કીશ કામકી)—એ રાગ.

જળધસિંહ—પેહેલો વાંક છે તાલશે ને ક્રોધ કરો વળી આપ,
 દોઢા વગાડ્યો તેનું પાછો કરેછે મન સંતાપ.

ગવઃ—રતનસિંહને એમ કહીને જળધસિંહ જાય છે. ને રતનસિંહ
 પોતાની માતાની માતાને કહેછે.

(રાગ સીતાજના મહીનાની દેશી.)

રતનસિંહ—માતા મારા પીતાનું નામ કહેને આ ઘડી,
 નહીંતો અનજનના સોગન સુણો મારી માવડી. ૧
 મુને છે પરીશ્રદ્ધના સમ પીડી નીર આ સ્થળે,
 મારા અંતર લાગી આગ રદ્યમાઈ પરજળે. ૨
 હુંજી ખરો ક્ષત્રી કેરો તંન વચન સાંખું નહીં,
 મુને બોલે ડોસી એ કેમ-કોર માઈ સહી. ૩
 કહી ન બાપા એમ બોલ મેલું દીધું રીસમાં,
 રહ્યો છાનો ધરી તારી બીક મારત મુકી રીસમાં. ૪

(રાજ હું મે કામકા ઓર ઇંદ્ર મેરા નામ)—એ રાગ.

સત્યવતી—શું કરવાને રૂદન કરોછો આજે મારા લાલ,
 પરવરશું હવે પુર વીશે બાધ આપણુ બેઉકાલ. ૧
 ધીરજ રાખીને રહો હવે અહીંયાં થોડા દીન,
 મામા મુકવા આવશે હવે રહોને છાના તંન. ૨

કુંવર—શું કરવાને જક કરોછો માતાજી આ વાર,
 નહીંદો નામ મુજ તાતનું મરીશ આણે કાર. ૩
 માટે કહો તે આ સમે મુજ પીતા કેરું નામ,
 ખતાવો વેગે કરીને હું જાઉં તેણે કામ. ૪

ગદ્ય—એમ કરી કટાર મારવા જાયછે. કે માતા તેનો હાથ ઝાલ્યો
 રૂદીઆ સંગાથે દબાવેછે ને કહેછે.

(રાગ ઉપર પ્રમાણે.)

સત્યવતી—સાંભળ મારા દીકરા તું ધીરજ રાખો પ્રાણુ,
 ઉજ્જેણીનો રાજવી તે પીતા તારો જાણુ;
 તૃપછે એ સત્યવાદીઓ મહા ધરમ ધોરંધર જાત,
 પુત્ર્ય શ્લોકી જગ માહે વ્યાપી જે નીખ્યાત.

(રાગ મલારની છપ્પા.)

સુણ માત જસોદા મોરી.

કુંવર—સુણ માતા મારી વાંણી,

અહીંયાં પીતું નહીં મારે પાણીરે, સુણ માતા મારી વાંણી
 જાઉં મારે આણી વેળા સત્યવચન દ્યો જાંણી,
 વાર ન કરો માતા મારી ભરો ન નેત્રે પાંણીરે. સુ. ૦ માતા. ૧
 પીતા કેરે હામે જાઉં એ લીધું તે પાણી,
 થોડા દીનમાં ત્યાં જઈ પોકું, આપો કાંઈ એધાણીરે સુ. ૨
 વાર કરો નહીં માતા મારી નહીં પીક અહીં પાંણી,
 સામઠીયા સહીત તેડાવું તો, સુત ખરો લેજો જાણીરે સુ. ૩
 પરણી રાજા ફરી ન આવ્યા. હશે ભગવ્યો કોઈ રાંણી,
 તેથી તમને ત્યાંયાં હોય તો, ખબર પડે ધડીયાણીરે સુ. ૪
 ધીરજ ધરજો માતા મારી, રહેજો એમ કહ્યાણી,
 અમો ચાલસું આંણી વેળા, જ્યાં નગર ઉજેણીરે. સુ. ૫

ગદ્ય—એવું સુણીને માતાએ પેલી વીંટી રાજની ધાલેલી આપી-
 ને કટાર આપ્યો એટલે પોતે ચાલતો થયો.

પ્રવેશ ૩ ને પુરો.

પ્રવેશ ૪ થો પ્રારંભ—અંક ૧ લો.

સ્થળ ઉજ્જૈનીના દેખાવ.

પાત્ર.

રતનસિંહ.....ભોજનો પુત્ર.

વાંણીઓ.....ધીનો વેચનાર.

મહીઆરીઓ .....મહી વેચનારી.

પટલાણી ને તેનો નાનો છોકરો ભાત લેઈને ખેતરમાં ખા-
વા આપવા જાય છે તે.

લાડાં.....રઆરીની ડોશી.

(નકર લાલદેવ ઇસ્તરાંકે.)—એ રાગ.

રતનસિંહ—અરે ઓ ભલા શેઠ સુણો આ ઠામ,

આવ્યું ગામ આગળ એનું શું નામ. ૧

કહો રાજ કેનું છે કેવા છે લોક,

પ્રજાને કહો મન હવે કે શોક. ૨

શેઠ—સુણો ભાઈ વાણી ટમો આણી વાડ.

વસે શહેરમાં મોટી વરણ અદાડ. ૩

સડાએ સુખી લોક છે સડવડી,

કડાપી ડરીડરને પીડા નહીં. ૪

કહે ડાજ મહાડાજ ભોજ ધણી,

નગડ કેડુ નામતો છે ઉજ્જૈણી. ૫

રતનસિંહ—કહો મુને ખરે ખરી વાત.

આરે આવશે ગામને પુછું મારી જાત.

શેઠ—ગોંડા ગોંડા નડા ગોંડા ઉજ્જૈણી ચાંદી એટલામાં આવે

માંઠેદી રેસો ઉતરશે, તે ગોંડના વાવડીઆ સુડી રેલા ઉ-

ટડશે ટારે ઉજ્જૈણી આવશે.

ગદ્ય—એમ કહ્યું એટલે તે બંને સાથે ચાલ્યા જાય છે. એટલે

ઉજ્જૈણી થડમાં આવ્યું કે શેઠ ખોલ્યા, એ હા ઉજ્જૈણી

નગડ આવું. એવું 'સાંભળી પેલા રાજકુવરે માંથેથી લે

માંડ સુધી હાથ ફેરવી જોયો ને પછી ખોલ્યો. અલ્યા

તે મારી મજૂરી કરી. રેલો ઝાંઉતયો છે, તે કહે એમ કહી તેના ધીધનાં ગુલ્લાં ઉપર ઝટકા માર્યો, કે પેલો વાણીઓ પોકાર કરતો ચાલ્યો.

વાંણીયો—ઝોડે માડા બાપ ઝોડે માડી મા. માડી નાંખોડે-
માડા બાપ હાળેરે કોઇ હાળે. એટલે તે બીજે રસ્તે ચા-
લ્યો ત્યાં ચાર મહીઆરીઓ જતી હતી તે બોલી,

(રામ ઓખાહરણનો.)

સુણો સઘયર આંણે ઠામ. પેલા બાધયાનું શું હશે નામ,
જે એ આપણી સાથમાં આવે. હરખે વાતો કરવાની કાવે. ૧
આવે વાતો વિષે બહુ સ્વાદ, હસીએ સૌ મૂકી પરમાદ,
છીએ સરખા સરખી જોડ, વાતોના કરીએ પુરા કોડ. ૨
માટે બોલાવો આણે ઠાર, છેલ છે કોઇ રાજકુમાર;
આવા છેલ છત્રીલા કોણુ, સોભો જેમ ગગનમાં બાણુ. ૩
ચાલો સાથે અમારી આજ. કરીશું હાસ્યવીનોદ રાજ;
વાત કરતાં વાધશે હર્ષ, ઉતરશે ઘણો એક રસ. ૪

ગદ્ય—એવું સુણીને તેનાં માટલાં તીરવડે કાણું કર્યો ને રેલા ચાલતા કર્યો એટલે તેના ગળે રેલાનો રસ ઉતર્યો એટલે પોતે બીજે રસ્તે થઈ ચાલતો થયો ને પેલી બરવાડણી પોકાર કરતી રાગને ત્યાં ગઇ.

એટલે બીજે રસ્તે એક પટલાંણી ભાત લેઇને સીમમાં એના ઘણીને આપવા જતી હતી. ને તેની સાથે તેનો નાનો છોકરો રેતો રેતો આવતો હતો તેને પટલાંણી કહે છે, રહેને, મારા રેયા સાંતો, તને આવે તોણુ, હમણું પેલા મીયાંને કહ્યોતો વાઢી લેશે કાંત. ઓ મીઆં આંચ આઈને આ સોકરાના કાપી લ્યોને કાંત એ હારે આવેસે મારે તે વાળો ધ-હે હાંત.

એવું સુણી તે મીઆંએ તેના કાન કાપી લીધા. તે પણ બરકા પાડતી ગઇ.

પેલા બાધ રખારી વાડામાં આવ્યા ત્યાં એક ડોસી હતી તેને કહે છે.

રાજપુત્ર—

દોહરો—ગજરા માફનો.

કોણ વસેછે આ દામમારે તમે આપો મુજને આગરે, તમે
ચલમ પીવીછે માફરે, જનું વળતી હશે જ્યાં ભાંગ્યરે. જનું
ડોસી—ચોથી આપાને વીરા જ્યોં જાહો, વળી હુંસે તમારે તોંમરે
વળી હું.

હાથુ કોહોને હલસણા તમને પુસુસું કરીને પરજોંમરે; તમને ૦ ૨
રાજપુત્ર—લકાંમાંથી આવીઆરે અમે, એને કહ્યું મુખ વચનરે;
એને કહ્યું.

ડોસી—નાત કોહો લ'કોંતણીરે, જ્યારે જાળી જ્યો હનમાંનરે. જ્યાં ૦ ૩
રતનસિંહ—કહોતો દેખાડુ તમને કરીરે, વળી કહોતો સંભળાવું
ગાદરે; વળી કહો.

ડોસી—કરી દેખાડો મુને આપવારે, તોહું લાગું તમારે પાયરે; તોહું. ૪
ગદ્ય—રતનસિંહ—જે મા લંકાં જેવી હોય તો પુજો લાવીઆપો
આજ; તેના જેવી કરી દેખાડુ. થાય સરવે દાજ.

ડોસી—ઓય મા જે મને તમે કરી દેખાડો તો એકના ચાર પુજા
લ્યોકને ઘું ધમાં હું ભારે માજ્યું. એમ કહી પુજો આપ્યો
કે પેલે સળગાવીને કહે છે એ મા હનવો આમ કુલોને આમ
કુલો ને લંકાં આમ કૂટી જાળી. એમ કરી રજારીવાડો
કૂટી જાળ્યો એટલે પેલી ડોસી કહે છે.

ઓયરે મારા આપ, આવું કર્યું. પોકારતી પોકારતી ફરી-
આદ કરવા જાય છે. કુંવર જીજે રસ્તે થઈ ગામમાં જાય છે.

પ્રવેશ ૪થો પુરો.

પ્રવેશ પમો પ્રારંભ-અંક ૧ લો.

સ્થળ ઉજ્જીની નગરીનો બજાર.

પાત્ર.

રતનસિંહ..... ભોજરાજનો પુત્ર.

મોચી ..... જોડાનો વેપારી.

ઝવેરી. .... મોતીના વેપારી.

ધાંચી ..... તેલનો વેચનાર.

કંદોઈ ..... પકવાનો વીગેરે વેચનાર.

મોચીના છોકરાની વહુ..... બેઠાના પછસા લેવાજનાર.

ગદ્ય—રતનસીંહ મોચીને ત્યાં આવીને કહેછે.

અરે મોચી બેરો બેઠેએ મારે આંજીવાર,

અતી મોંઘા લાવીને કરો તપ્યાર.

એવું સાંભળી મોચીએ ભારે મુલની મોજડી લાવીને આ-
પી ત્યારે તે બોલ્યો.

રતનસીંહ—મુલજલદી કહોને આનું તમે આનીવાર,

દામ જે થાય તે હું અપાવું નીરધાર,

મોચી—એકજવાર બોલું છું તો ધરમ વચન આ દાર.

ગુરુ કહું તો છવીશ નહીં તો લેવા પચીસહજાર,

સાંચાં મોતી માંહે જડયાં. જરી તણુંછે કામ;

અન્ય નંગ એકે નથી હીરાછે તમામ.

રતનસીંહ—ચાલો મોચી મારી સાથે આપું દામ તમને જેહ.

પરખાવીલ્યો બજારમાં ખરાખોટા તેહ.

મોચી—વહુ ભા તમે સાલજો ને જાઓ આમની સાથ.

દામ અપાવે તમને તે ગણી લેજો હાથ.

ગદ્ય—મોચીના છોકરાની વહુને રતનસીંહ ખાતે જણાં ચાલ્યાં.

ઝવેરીની દુકાને આવ્યાં.

[રાજહુ મે કામકા]—એ રાગ.

રતનસીંહ—મોતી લાવોને તમે બહુ ભારે મુલનાં આજ,

મુલ થાય તે દામ ગણી લેઈ, કરો તમારું કાજ. ૧

ગદ્ય—એટલે ઝવેરીએ તેને ત્રણ ગંઠા મોતીના આપ્યા તે લઇને

રતનસીંહ કહે છે.

રાગ ઉપર પ્રમાણ.

અંકારી લાવું એહને શુભો તમે સહુકાર,

ખખર રાખજો બારણે જે આ એસારીછે નાર. ૧

ઝવેરી—એ શું બોલ્યા રાયજી તમે આજ મુખથી વેણુ,

ન્યાયવટથી ચાલે સહુ જે હોય લેણુ ને દેણુ. ૨

ગદ્ય—મોતીનો ગઠો લેઈને ચાલ્યો ને ધાંચીને ઘેર આવ્યો;

[નકર લાલદેવ ઇસતરાં]—એ રાગ.

રતનસિંહ—આપો તેલ છે કોણ દુકાનમાંય,

કરો વાર ઝાઝી ને આવોજ આંય. ૧

ગદ્ય—એવું સાંભળીને ધાંચી બારણે આવી કહે છે;

ધાંચી—કહોને રાયજી મુને સાચીજ વાણુ,

આપું કેટલું તેલ તમને જાણુ. ૧

રતનસિંહ—નથી ખપ મારે ઘણા તેલનો,

નેત્રો ચોપડું તેલનાં દામ લ્યો.

ગદ્ય—એટલું તેલ વાટકીમાં જોખી આપી ધાંચીએ પેસા લીધા

એ તેલ લઈને જેવું મૂક્યું કે કોષ્ટ પ્રકારથી ઢળી ગયું કે

ધાંચીને કહે છે કે માફ તેલ ઢળી ગયું તેવારે પેસો ધાંચી કહેછે.

સુભો રાયજી તેલ ઢળીકે છે જોહ,

ગયો મેલ અંગ તમારાનો તેહ. ૧

ગદ્ય—એવું સાંભળી રતનસિંહ ઉઠ્યો કે તેનાં કુલ્હે કુલ્હાં કાપી

નાખ્યાં ને બધા ઘરમાં તેલ તેલ કર્યું.

ધાંચી ગભગઈને—અરે મારા સાળા આ શું કર્યું કામ,

રેડવીને કુલ્હાં તે તેલ ઢોળ્યું તમામ. ૧

રતનસિંહ—માફ તેલ ઢોળ્યું થોડું તે, મેલ ગયો સાર,

એવું તારૂં વચન સુણી મેં કર્યો વિચાર. ૨

થોડું તેલ ઢળે કદાપી તો એ મેલતો ખમ,

તો તારા ઘરનો મેલ કાઢવા મેં કર્યો ઉપાય. ૩

ગદ્ય ધાંચી—તારી બેનને રાખુ સાળા કોષ્ટ લુચ્યો છે કે કોણ છેતું

એવું સાંભળી રતનસીંહ ધાંચીના સામી તરવાર તાણી કે
તરત ધાંચી નાશી ગયો. રતનસિંહ કંદોઈની દુકાને ગયે
ને કંદોઈને કહે છે.

[રાગ ઇંદર સભાનો.]

(સરવે આંખોપે કલેજેપે બેઠાવું તુજકું.)—એ રાગ.

રતનસિંહ—કહેને મુલ મુને આજ પકવાનનું,

વળી સરવે કેરાં નામ કહી દેને તું;

કંદોઈ—મરફી મોતી મુર ઘેખર લાડુ તાજ,

ખરફી સુતરફેણી સારી ને ખાજ.

બધ—એવું સાંભળીને રતનસિંહ તે સરવે ખાવાજ મંડી ગયો.

એટલે કંદોઈ કહે.

અરે કાણુછે તું આજ્યો કેમ આ હામ,

માલ મારો આ સમે કર્યો સરવે તમામ. ૧

દામ મારો આપ કે નહીં જવાદેકે ઘેર,

એવું વચન સુણીને રતનસિંહ ખેંચી સમઘેર. ૨.

બધ—તરવાર દેખીને કંદોઈ નાહો.

પ્રવેશ ૫ મો પુરો.

પ્રવેશ હો પ્રારંભ.—અંક રજો.

સ્થળ માલખનું ઘર.

પાત.

માલખ..... ઉજેણીની

રતનસિંહ..... બોજ રાજનો પુત્ર.

(રાગ કસ્નજીવણના મહીનાનો.)

રતનસિંહ—તમેતો છો મારી બેનડીરે. ધર્મ તણી આણી વાર

કામ કરો જો માહરૂં. તો માનીસ. ઉપકાર;

એટલી છે માહરી વીતતી. રૂક.

હમો પરદેશી પંથોઆરે, આવ્યા છો આણે ઠામ;
રહેવાને કારણ માહરે, બેની જોઈએ ધામ;
એટલી છે માહારી વીનતી. ૧

થોડા દિવસ રહી ચાલવુંરે, હમારે નીરધાર;
જાસુરે દેશ હમારડે, દ્યોને મહાર આવાર.
એટલી છે માહારી વીનતી. ૨

માલણ—એશું બોલ્યા મારા બાંધવારે, તમો મુખથી વેંણુ;
સુખે રહો માહરે, સેવા કરું દીન રેન;
વીરા હું બેનીહું તમતણી. ૩

જે કહેશો તે કરશું અમોરે, બાઈ તમારી શેવ;
સોનાના સુરજ ઉગીયા, મુને ત્રુઠા માહાદેવ;
હું બેની છું તમતણી. ૪

રતનસિંહ—બેની જાવો દરબારમાંરે, કચેરી જેણે ઠામ;
ખખર લાવો જઈ આ સમે, કરે રાય શું કામ, બેની જાવો. ૫
ગદ્ય—માલણ ગઈ રાજ સભાની ખખર લેવા તે રાજ કચેરીમાં
જે કામ કરશે તે આવી રતનસિંહને કહેશે.

પ્રવેશ ૬ પુરો.

પ્રવેશ ૭ મો પ્રારંભ—અંક ૨ જો.

સ્થળ—બોજરાજાની કચેરી.

પાત્ર.

રાજા..... બોજ
પ્રધાન તથા સમાજન તથા સિપાઇઓ વીગેરે.
માલણ..... ચરચા જેવા આવીછે તેહ.
વાણીયો ધીનો વેચનારો... જેનું કૂલ્હું કાપ્યું હતું તે.
મહીયારીયો ..... જેનાંમહી ઢોળ્યાં છે તે.
પટલાણી ને તેનો છોકરો...જેના કાન કાપ્યા તે.
રખારીની ડોસી .....લંકાં જેનારી.
મોચી ને તેના દીકરાની વહુ...મોજડીઓ આપનાર.

ઝવેરી.....મેતીના આપનાર.

ધાંચી તેલ વેચનાર.....જેનાં તેલનાં કુલ્લાં ઢાળ્યાં તે.

કંદોઈ.....ખાજાં ખવરાવનાર.

ગઘ—એ લોકો એક પછી એક રાજના સામા પોતાના દુઃખની અરજ કરે છે તેમાં પ્રથમ માલણુ આવીને સર્વેને કુલ આપી ઉભી રહે છે કે શેઠ વીગેરે એક પછી એક ફરી—આદી આવે છે.

શેઠ—ઝોડે રાજ ઝોડે રાજજી અડજ સુણો મારી આજ,
માડો હાડોઠગ મડ્યો તે, મને માડી ગયો માહારાજ. ૧
મુને પુછ્યું જે ઉજેણી કેટલે વેગડી થાય,
મેં ટેને બટાવ્યું ટો ગજબ કડ્યો રાય. ૨
ઠોડા સૂધી વંશે આવી એને જેયો લાગ,

તરવાર સમજવી—પેલુ કાડામાંઠી ઘોડું કાઢી માડા કુલ્લાના
કથા બે ભાગ. ૩

(નકર લાલદેવ ઇસતરાંકે.)-એ રાગ.

મહીયારીયો—અમારી વિનંતી છે માહારાજ એક,

કહું કરજેડી સોન્યાવટ નેક. ૧

હતો શીરપર ભાર મહીનોજ જેહ,

મળ્યો ઠગ ને મહી ઢાળ્યાંજ તેહ. ૨

ન કરે કોઇ એવું વિપરીત કાજ,

એવું કામ કર્યું એને મહારાજ. ૩

પટલાંણી ગઘ—માહારાજ હું જતી હતી ભાત લેઈને આજ,

એટલામાં એક સિપાઈને કહ્યું મેં ભાઈ કરો મારું કાજ. ૧

આ પેલા મારો શોકરો તે વાંહે થોસે જાંણ,

તેના તમે આ પેલા એ કાપી હ્યોને કાંન. ૨

મેંતો કહ્યું અમથું એવું એને માંન્યું સત્ય,

મારે રાયે સરી લેઈને કાંન કાપ્યા લુપત્ય. ૩

રાજ—તે કહ્યું તેથી કાપ્યા કાન એને ત્યાંય,

એમાં એનો ગુન્હો નથી સત્ય કહું છું આંય. ૪

રખારણ—માખાપ મારી અરજ સેતે હુણોને મહારાજ,

ચલમ પીવા નરાહનો કોઇ આવ્યો એણે કર્યું ખોટું કાજ. ૫

મેં કહ્યું ભાઈ વીર ચ્યાંથી આવ્યા ચીયું તમારું ગામ,
 નાત્ય જાતે કુળ સોને હું તમારું નામ. ૬
 લાંકામાંથી આવીયા એણે કીધું એમ,
 નામ નાત્યા જાત પુસાને તમારે કરવું એમ. ૭
 મેં કહ્યું લાંકા ખાળી દનવે જેની વાર,
 મુજને તેની વાત કહાને વીરા કરી વીસ્તાર. ૮
 તેણે કહ્યું કાતો સંભળાવું કાતો જતાવું કરી,
 મેં હા કહી કે રોયો બાંધે વળાયો ફરી. ૯

મોચીઆવ્યો—માહારાજ માખાપ મારી ચરજ છે આ હાર,
 મોજડી લેઈ ગયો કોઈ વળી ને મુજ દીકરાની નાર્ય. ૧૦

ઝવેરી આવ્યો—ઓ માહારાજ જુલમ કંઠો કોઈએ આવી આવજ,
 મોટી માડાં લેઈ ગયો ને કડયું વીપડીત કાજ. ૧
 બેસાડી ગયો બાયડી કેઈ લાવી માટે હાંમ,
 અડજ એટલી માહડી હું કહેવા આવ્યો આ હામ. ૨

ધાંચી—માહારાજ કોઈ કહે આવી વરતાવ્યો છે ફેર,
 જેવા કારણ મોકલેને કોઈને મારે ઘેર. ૩
 તેલ દોળ્યું મહાઈ જે હતું ઘરમાં તે સરવ,
 પછે નાસી ચાલીયોને કાંઈના આવ્યું દર્વ. ૪

કુંદોઈ—ચરજ સુણીએ આ સમે કહું ઓ રાજ ધીરાજ,
 પકવાન મારું ખાઈ ગયો ને હજ આવીને આવજ. ૫

રાજા—હાજર હો કોઈ આ સમે કોડો ને ચાણીવાર,
 પકડી લાવે હજને તો આપું મોહોર હજાર. ૬

ગદ—એમ કહાને બીડુ ફેરવ્યું કે સીપાઈયોયે તે બીડુ જડધ્યું ને
 ચોકી ઉપર જાયછે પેલી માલણ પણ ઘેરજઈ રતનસીંગને
 ચુલુકાના વેશે ચોકી ઉપર મોકલેછે.

પ્રવેશ ૭ મો પુરો.

પ્રવેશ ૮ મો પ્રારંભ.

સ્થળ બજારની ચોકી.

પાત્ર.

જમાદાર સીપાઈયો સહીત.....ચોકી કરનાર.

રતનસીંચ ચુલુકાને વેશે.....હંગામો ગયોયે તેહ,

મગ—પેલા ચોકીવાળા બેઠાછે ત્યાં આગળ આ ગુણ્યકા હળવે રહીને જેવી જાયછે કે પેલા માહેથી એક સીપાઈને જમાન દારે હુકમ કર્યો.

જમાદાર—અમે રસ્તમખાં ઉઠ તેરા બાવા ઠગ આયા,

જનકે અખીકા અખી પકડ લાવ. ૧

સાહેબુ કેદ કરકે રાજગુફી પાસ લે જાવે,

રસતમખાં હાથમાં તરવાર લાલ બંદુક લેધને ગયા. ૨

ને બીજા સીપાઈઓ સર્વે હથીયાર સજી તૈયાર થયા,

રસતમખાં જેવા જાયછે કે પેલી ગુણ્યકા કહે છે. ૩

ગુણ્યકા—આમજે જમાદાર સાહેબ સ્વહાંમ,

મગ—એવું સાંભળી રસ્તમખાં તો ખુશી ખુશી થઈ ગયા.

રસતમખાં—અમે નાયકાજી તુમ ઇસગખત આધીરાત્યકુ અકીને લે કીધર ચલે.

નાયકા—સાહેબ મેહેનો આપકી ચોકી આજગુનીથી જદ આપકી પાસ આતી હું.

મગ—રસ્તમખાં હસીને હા: હા: હા: ક્યા બડી બાતહે મે તો આપકા તાંબેદાર ઈંદુને તુમને કાયકે બાસ્તે તકલીબ લીની.

ગુણ્યકા—વાહ સાહેબ આપકા પ્રેમ ચમજે.

રસતમખાં—અજબા ચલો ચોકીપે ચલો દો ઘડી બેઠકે જનના.

ગુણ્યકા—નહી સાગહખતો આપ બેસી હુંવ અગતો જાગી.

રસતમખાં હાથ ઝાલીને—વહ: સાહેબ એસી કુજ બાત હોય દો ઘડી બેઠકે પાનસોપારી ખાકે જનના—ગુણ્યકા કહેછે.

અજબા જદ ચલો તુમેરી મરજી રખની ચમજે એમ કહ

ચોકીમાં આવ્યા કે પેલા સીપાઈઓને ગુણ્યકાએ સલામ કરી

કે પેલા હથીયાર બથીયાર મુકી દેધને ખુશી થઈ ગયા ને બહુ

આદરમાનથી તેને બેસારી ચલમ તમાકુ કરી. પછે ગુણ્યકાએ

સરવને નીશો કરાવી બેલાન કરીને પછી પુછે છે—આગળ

હુંડતું લાકડું પડેલું જોઈ કહે છે જમાદાર સાહેબ એ ક્યા

હોયગા જમાદાર કહેછે અજબો તો હડકા ખોધાહું ગુણ્યકા

કહેછે—યાર હડકા ખોધા કેસા મેરી મસકરી કયું કરતે હું

મસકરીકી બાત કુજ અછી નહીં. જમાદાર નહીંજી ખુદાકી

ફેસમ મે આપકી મસકરી નહીં કરતા હું એ તો બે ચો

લોકકું પકડકે ઈસકે પાઉ ઉસકી અંદર ધાલકે બેઠાદેતેહ
 ગુણ્યકા-ઈમેં તે પાઉ કીસતરેસેં આતે હાંગે જમાદાર-દે-
 ખો સાખ મેં બતાઉ એમ કહી જમાદાર એક સીપાઇનો
 પગ માંહી ધલાવેછે ને જમાદાર દેખો નાયકાજી ઈસતરાં-
 કે ઇસમે પાઉ રહે તેહ ગુણ્યકા કહેછે-એતો એક હુવા પણુ
 એ સખ કાંણાં તોહને ઇસકા ક્યા હોયગા બલા જમાદારે
 એક પછી એક પગ સરવેના ધલાવ્યા છેવટ એક કાંણુ.
 બાકી રહ્યું તેમાં પોતે પગ ધાલીને કહે છે અખ એ
 મેખાં લેકે એમો ધરીસે એ દોકાણુ મેહં ઇસમે બેઠા દો
 ફેર નીકાલના ક્યા કુછ હુમ તુમારેસેં દગા રખે એસાદે
 પેલી ગુણ્યકા એ ઠોકી વાલીને લુગડાં તથા હચીયાર લેઈને
 માલણને ત્યાં આવ્યો. હવે સવારે રાત્રએ અખર કડાવી તો
 પેલા બધા દેડયમાં પગ ને નીસ્યામાં ચક્રનુર થઇ ઉઘાડા શ-
 રીરે બેઠેલાછે તે જોઇ રાત્રના માણસોએ રાત્રને અખર
 કહી તેથી રાત્ર જોવા આવ્યા-ને તેમની હાજત જોઇ રા-
 ત્ર ગુરુસે થઇ કહેછે.

રાત્ર—અરે હાય આસ્થુ કર્યુકામ ઠગને પકડતાં પકડાયા તમામ.

આવી રીતે કરસ્યો નોકરી તમે,

સરવ નીમક હરામી ઉતાર તમારો ગર્વ;

ગદ—એમ કહી રાત્રએ તેવાને કાડ્યા ને પટા ખુંચી લેઇને
 ઘેર મોકલ્યા. પ્રવેશ ૮ પુરો.

પ્રવેશ ૯ મો પ્રારંભ—અંક ૨ જો.

સ્થળ બોજરાત્રની સભા.

પાત્ર.

રાત્ર.....બોજ

પ્રધાન.....રાત્રનો.

સભાજન.....વીગરે સીપાઇઓ.

ગરાસીયા.....ચોકીવાળા.

માલણ.....ચરચા જોનારી.

ધાંપજો.....રતનસીંગ થઈ ગયોછે તે.

[નકર લાલદેવ ઇસતરાકે] એરાગ.

રાજા—આજે ઠગ પકડી જે લાવે આ ઠામ,
 વીસ ગામ તેને આ ઈનામ. ૧
 સુરોજન હોય તે ઉઠો આવાર,
 ફરેછે બીડું તે લ્યો કરની મોઝાર. ૨

[રાજા હુ મે કામકા] એ રાગ.

ગરાસીયા—બીડું આપો ને આ સમેજી અમને તો રાજન,
 ચાર ઘડીમાં ચોરને લેઇ આવું આણેદન. ૧
 ગજ—રાજાએ તેને બીડું આપ્યું એ લેઇ ચોકી ઉપર જઈ બેઠા
 કે ગાયજી આવે છે તેના જોડાનો ચમચમાટ સાંભળી તે
 ચોકીવાળા બોલ્યા અલ્યા જ્યોલ્યા માર્યો દીચ્યો પેલ્યો
 ઈચગ આવ્યોશે કેળ્યું. જ્યોએ આવ્યો હોય ત્યોઈની માન્યે
 રચાપું બાંધીન્યે માર્યો પસે બીજી વાત્ય એવું સાંભળી ગ-
 રાસીયા ગયા ને પુછ્યું ઉભુ રહેલ્યા માર્યો ચ્યોન્યાસીન્યે
 કુણસીકે-ધાંયજી કહેછે-બાપાએ તો હુંજી ગરાસીયા કહે-
 છે-આ માર્યો હું ત્યે કુણ્ય.
 ધાંયજી કહેછે—બાપા એતો હું લલ્લુ ધાંયજીનો છોકરો.
 ગરાસીયા કહેછે—અલ્યા માર્યો કાંય ચોળસામાં નાં આવ્યુંને.
 ધાંયજી કહેછે—બાપા હું મુળઈ રૌણું તે હવડાં ચાર પાંચ દી-
 વસથી આવ્યોછું
 ગરાસીયા કહેછે—અલ્યા માર્યો કાંઈ કસ્યબસ્યબ
 આવ્યું હયે ત્યો.
 ધાંયજી કહેછે—હવે બાપા કસબમાં સું કેહેવું.
 ગરાસીયા કહેછે—લ્યે હેંડચ ત્યારે મારી ચ્યોકી ઉપર
 ધાંયજી ચોકી ઉપર જાયછે. ત્યાં તેમના પગ ચ
 હોકા ભરી આપેછે તેમાં પોતાની પાસે નીર
 ભરીને પાયછે ને તેને નીસ્યામાંને નીસ્યામાં
 ગરાસીયા કહેછે—અલ્યા મોસ્યો ત્યને હજ્યાં
 વડચત્પી હસ્યે.
 ધાંયજી કહેછે—બાપા તેમાં સું કેહેવું :
 મસાલા રાખીએ છીએ કે એક

તો વાજ વધે ને હજમત કરતાં ઉંધ આવી જાય.
 ગરાસીયો કહેછે—અહ્યા મારયોલ્યે હરત્યાંનહગજીનીહજ્યાંમત્યકરય
 ધાંયજે કહેછે—લાવો સાહેબ.
 ગરાસીયો કહેછે—અહ્યા માક્યો વરયે પણ ભેગા વધે એતું કરવે
 ધાંયજે કહેછે—અહુ સાઈ જાપા પેલે ધાંયજે એકપછીએક એમ
 સરવેનાં માંયાં દાડી મુજો સહીત જોડીને માંધે ચુનો ચોપ-
 ડીને તેમનાં લુગડીનેહથીયાર લેધને રસ્તે પડ્યો. પેલા લોકાની
 સામા લગ્યા કરેછે ને ગડગડ ગડગડ જોડ્યા કરે છે.—સ-
 વારે રાગ્ન ખચર કડાવે છે તો આ બીના બેઠને તેમને
 પણ રાગ્નએ જાતલ ક્યો. પ્રવેશ ૬ પુરો

પ્રવેશ ૧૦ મો પ્રારંભ—અંક બીજો.

સ્થળ રાજમહા,

પાત્ર.

રાગ્ન.....	ભોજ.
પ્રધાન	રાગ્નના.
ગુણ્યક	હગ પકડનારી
પટાવાળો	સ્તનસીંગ.
માલણ	ચરચા બેનનારી.

[કહું કયા ફલકકા] એ રાગ.

હવે હ્યો બીડું જે સમામાંએજે;

આપું ન્હાંનુંસ્યક હુનો રાગ. હવે ૧

ઝાલોને હગ મારી પાસ,

પાપું એક હજાર દાસ. હવે હ્યો. ૨

બીડું માહારાજ આજ,

કહું સરવે કાજ. લાવો. ૨

ચીર કરી સ્થાપુ,

પકડી આપું. લાવે. ૪

કાનું સાંભળીને રાગ્નએ એને બીડું આ.

કેડી કે જે માલણ ચરચા જોવાને આવી

છે તેણે જઈને રતનસીંગને પઠાવાળાના વેસે મોકલ્યો તેવે
પેલી ગુણ્યકા પણ આવીછે. રસ્તામાં સાંમાં મળ્યા એટલે
પઠાવાળે ગુણ્યકાને કહ્યું-તુમકુ ફેજદાર બોલાતેહે.

લગી એક બાએક) એ રાગ.

સીપાર્થ—ચલ્યો ઈસળખત તુમકુ ફેજદાર બુલાતેહે;
ફેજદાર બુલાતેહે; તુમકુ ફેજદાર બુલાતેહે; ચલે ફેજદાર
બુલાતે હે; ટેક
વાંનાયહે ૭ ચાપકા; મીલેહે સળજે નાયકા;
કમરાવ આપકે બેઠેહે; સળ મીલકું આપકું ચાહતેહે. ધ. ૧

ગુણ્યકા—અજ કીસ તરહેસી આતું મેં;
ચોકીહે મુજ આગુકી;
ને હોતાક દરતો આતો મેંજ;
મલાજ અગનાં ચલતેહે. અજ કીસા. ૨

સીપાર્થ—અજ હો ઘડી તુમ બેઠકે;
ફીર ચલના આપકી મોજ મેં.
જદ હોગા કો ગુસા નહીં;
ફીરતો આપકી મોજ હે ચલો ધ. ૩

ગદ્ય—એવું સાંભળીને ગુણ્યકા સઘરાંમમાં બેઠી ને તેને વોહારા
લોકોની મસીદમાં લાવ્યો. પ્રવેશ ૧૦ મો પુરો.

પ્રવેશ ૧૧ મો. પ્રારંભ—અંક બીજો.

સ્થળ લોહીયા વોહારાની મસીદ

પાત્ર.

સીપાઇના વેસે.	રતનસીંગ.
ગુણ્યકા.	હગને પકડનાર.
વોહારા.	મસીદમાં નવાજ

ગદ્ય—પેલી ગુણ્યકાને પેલો મસીદમાં લેઈ જઈને
પોતે આસતો થયો. સવારમાં વોહારા લો
આવ્યાને જોયુતો પેલી ગુણ્યકાને જો.

ગફરભાઈ—અલા સફરભાઈ આ જોને જે
ની ડાકન કાંથી આવી છે.

સકુભાઈ—આલા સાલીને મારી કારો ને પેલા ખરકરાના કાંકરા
પરા છે તે છીનારનીને ડોચાડ લગાવીડયો એની એન ફાંડ
એ ફરીને નહી આવે એમ વોહોરા લોકોતો સોર કરી રહ્યા
છે- તેમાં પેલી ગુણકાનો સાદ કોણ સાંભળે. તેને ખુખ
વાગ્યું પછી પાસે જઈને જોયું તો માલમ પડ્યું તેથી તેને
છોડીને તેને ઘેર પોચાડી રાખ્યો ખખર કડાવીતો તેને મા-
લમ પડ્યું જે ગુણકાથીએ પકડાયો નહી. પ્રવેસ ૧૧મો પુરો.

પ્રવેશ ૧૨ મો. પ્રારંભ---અંક બીજો.

સ્થળ રાજ સભા,

પાત્ર,

સીપાઈ	ખખર જોનાર.
રાજ	ભોજ.
પ્રધાન	ભોજનો.
માલલુ	ચરચા જોનાર
ઘોખીને વેસે.	રતનસીંગ.

[રાજ હું મે કામકા] એ રાગ.

સીપાઈ—માહારાજજી મુનીએ એ અરજ કશમે આપ;
ઠગને બાંધુ ગુનકાકુ બોહોત હુંવે સંતાપ ૧
વોહોરા કેરા કેરી મસીદમાં હે બાંધી જાકે વાંહય;
ફજરમાં હેવો લોહોએ માર મારે હે જયાંજી ૨
૪—એવું સાંભળીને રાજ કોપાયમાન થઈને પ્રધાનને કહેછે.
૫—રે આ જુલમ સો થયો આણે ઠામ
૬ ઠગે આવી ચાક ચડાવ્યું આ ગામ. ૧
મારા મીત્ર જાતું આજે મારે ત્યાંય;
તેમાં પકડી લાતું ઠગને માંય. ૨
રાજ ત્યાંથી તુરત ચાલ્યો ને પેલી જે માલલુ
૧ હતી તે પછુ તેની સાથે ચાલી ને પોતાને
પ્રોડી ઉપર જઈને બેઠો છે કે પેલો ઘોખી-
જેવો છે.

[સ્થળ ચોકી તથા નદીનો દેખાવ.]

પાત્ર.

રાજા ભોજ ... .. ચોકી કરનાર.

ઘોખીને વેશે ... .. રતનસીંગ

ગદ્ય—રાજા ચોકી કરે છે. ત્યાં પેલો ઘોખી બંધને પોઠીયુ હાકતો હાકતો જાય છે. કે રાજા તેને પૂછે છે અરે આ વખતે કોણુ છે જે હોય તે ઉભો રહે નહીંતો ઠેર મારીશ.

ઘોખી કહે છે—મા બાપ ગરીબ પરવર હતો આપનો ઘોખીધું

રાજા—આ વખતે કેમ જાય છે.

ઘોખી—આપની રાણીઓનાં લુગડાં ધોવા માટે જો દીવસે જાજાંતો મુગધીને લીધે ભમરા મુને કરડી ખાય છે માટે રાતે જાજાંધું

રાજા કહે છે—વેલો જા જો ઠગ આવશે તો નડશે.

ઘોખી—સારૂ સાહેબ પેલો ઘોખી નદી ઉપર જઈને યુમ પાડી ઉઠ્યો કે ધાળેરે ધાળેરે ઠગ આવ્યોરે એવું સાંભળીને રાજા ધોડો દોડાવતા ત્યાં આવ્યા ને પુછ્યું તો ઘોખીએ એક ઘડાને મુનો ચોપડીને નદીમાં તરતો મુકીને કહે કે મા હારાજ પેલો જાય રાજાએ એના હાથમાં ધોડો પકડવા આપીને નદીમાં તરવાર ખેંચીને પડ્યો કે પેલો ઠગ રાજા ને ધોડે ખેંચી તે રસ્તે પડ્યો રાજાએ જાણ્યું જે એજ ઠગ માટે રાજા તેની પછવાડે ગયા. તો દરવાજાને બધા દી પ્રવેશ ૧૨ મો પુરો.

પ્રવેશ ૧૩ મો મારંભ અંક ૨ જો.

સ્થળ ભોજ રાજાની કચેરી.

પાત્ર.

રાજા ... .. ભોજ

પ્રધાન ... .. રાજાને

સભાજન..... સીપ

કેમ..... રત

[કહું કયા ફલકા] એ

રાજા—હરે હાથ નાચ્યો આ દન અતી ઉદા

કહોને હવેકરવુંકેમઃ મીત્ર મનેહ

મીન—નગરમાં હુડી ફેરવો આપઃ હમ આવે આપે તોછે શું
 નહોંછે માપ નશર. ૩
 બાકી નથી અન્ય ઉપાય એકઃમાટે મુકા મહારાજાજીટેક. બાકી. ૪

[રાજાહુ' મે કામકા] એ રાગ.

રાજા—હાજર હોકા આ સમે તે કહો ને આણીવાર,

હુડી દેવા શેહેરમાં જાવો સરવે થાયો તૈયાર. ૧

મય—એવું સાંભળીને સરવે ગયા થોડીવારે રતનસીંગ આવીને

ઉભો રહ્યા તેને જોઈને રાજા પુછેછે.

ગજલ—સરવે આપો પેકલે જવે બેઠાવું તુજકુ એ રાગ.

રાજા—કહો કાણુજાણ આપનું સુ નામછે,

દીસો રાજવી સરીખા કાણુ ગામછે. ૧

આંણે જ્યાંમ આન્યા આજ તે કારણુ કર્યું,

જોઈ નમે આજેવેશ તેથકી પુછ્યું. ૨

રતનસીંગ—પીતા મારો મુને પુછે તેજ જાણુજો,

હમ નામ મારૂ નીચે તે પ્રમાણુજો. ૩

નગર ઉજંજાને બોજ મારો તાનાછે,

જળધસંગ ફેરો તનયા મારી માતછે. ૪

માનો નદી જે વચન તો સુણો સહુ,

પરખ્યા બાડા ફેરો વર થઇ તે કહું. ૫

આપી વીંટી લખ્યો ઘાવ ગયા રાત્રમાં,

જાણી સરવે એ તો વાન પ્રભાત્યમાં. ૬

તે પ્રગટ થયો તનહું તા આપનો,

મેંજા માટે જોખ્યો હમ આપનો. ૭

કહ્યું સત્ય એ વચન હમર સાખ્યછે,

જુવા વીંટી આ તે કોની છાપછે. ૮

કહોને વીંટી આપી રાજા વીંટી જોઈને જાહુ ખુસી થાય

સાંભળીને તથા વીંટી જોઈને રાજાએ તેને પોતા

એ હાથ ઝાઝાને બેસાર્યો—ને સુણીજીવન ગાન કરેછે

રસમ વધાર્થવાં લાની પાગવા. પ્રવેશ ૧૩મો પુરો.

૧ મનહુજીવન

ફેર તાત ફેર નામ દેવરાંમ,

ફેરોજ જાતો માંહે એકછે.

જાહેર ખબર

આગરે તથા બહારનાં ખબરો પુસ્તકો એટલે કાપડા, ખાસતી ફેરાઓ તથા બહારનાં સુખદાની નાટકો વિગરે રોકાઈ શીમને કીકાપતથી મળશે તેમજ મુંવાઈ તથા અ-ગાધાઈમાં કાપેલાં સંસ્કૃત પુસ્તકો પણ કીકાપતથી મ-ળશે, એ સિવાય નીચે લખેલે કેકાણેથી મળશે.

ચોરમગામ—મુ. મુભરાઈને લલુલકાઈ

મકડાપામાં—મુકરી, પ્રામુરકર રાગજી તથા રામા નાનજી

લીંબડી—પુરખોતજ કાનજી ગાંધી.

મીમણી—મુપુરચંદ ભવાન તથા જરાયકર હીનજી તથા માંચવજી મુજીજી

ભાવનગર—અખડુક હુકેન આદમજી

પાલકોટ—અખમીચંદ ઉલમચંદ

માઈ—અમરનાથ કાળીદાસ તથા આગાજી લલમણ.

પેરા—નરહી છત્રા

પર—ઉજાચણી લલમચંદ

બુકસેલર માહાદેવ રામચંદ.

પાંચાદ મણુ રૂપાણી મજી કોળની સામે

